

*TE HUI TUAWHĀ A NGĀ TĀNGATA WHENUA PUTA NOA I TE AO
(mai te whārangi o mua atu)*

Nō te taenga ki te rā o ngā poroporoaki nāku ngā mihi i uhi ki te iwi kāinga. Ahakoa kāore i āta whakaritea he wā e haere ai ngā poroporoaki nō te tūnga ake o te toihau o te tira o Ahitereiria, tōna āhua 200 nei, ki te whakatakoto i āna mihi, ka whai atu au kia wātea ai, ā, kia tutuki ai tērā wāhi.

I te rā anō o te poroporoaki ka haere ko ngā amuamu o te hunga rangatahi Inia me te kī i runga anō i te āhua o ngā whakarite i katia rātou ki waho.

I te wā i whiua ai aua kōrero nei kua noho kē mai ko ō tātou whanaunga o Hawai'i ki te tēpu nā te mea kei a rātou te hui ā te tau 1999. I aroha atu au ki a rātou i noho nei hei papa mō ngā whakarite o te hui ehara kē hoki i a rātou te hē. I pai ai he wahine kaha a Pua Kanahēle, ā, nāna ka āhua tau te mauri o te rangatahi i a ia ka āta whakahuihui i a rātou kia āta kōrerotia anō te take nei.

I whai wāhi atu anō tētahi o ā tātou rangatahi, a Te Huaki Puanaki me tana kōrero Māori ka kī ia me mahi tahi kē ngā kaumātua me te rangatahi kaua kē e tōtara wāhi rua. Mā tētahi e tū te tūranga o tētahi ā tōna wā, ā, kei tētahi hoki ngā mātauranga e hiahia ana e tētahi.

Ahakoa ngā kūrakuraku, ngā mānakanaka ka taea te kōrero ko te mea nui i kite atu, i kite mai, i whakawhitiwhiti whakaaro, ā, tau katoa ngā mahi i runga, ā, i roto i te wairua o te harakoa, o te aroha me te rangimārie.

Ka mihi tonu au ki tō tātou kairangi, ki tō tātou Arikinui rāua ko Whatumoana mō rāua i noho mai hei ngahunga atu mā te tira Māori. He tino tika te kōrero a ō tātou mātua, tīpuna i kī rā, 'Haere i muri i te tira parāoa.' Nā rāua ka rangatira te haere nei.

Kāti, me whakatepe noa ake ki konei ki āku ake mihi ki a tātou o Te Poari Kaitiaki i waimarie nei ko au kia noho mai i te ātārangi o tō tātou Ariki.

Kei te tumuaki, kei Tā Mokonuiārangi, he nui ngā pātai ki a koe me te ora tinana. Pāpōuri ana rātou i te rongonga i te āhua pāngia koe e te mate engari e whakamāui ake ana. Ko te inoi o te ngākau kia tino piki te ora ki a koe.

Hei konei noa ake, kei ngā kaitiaki, tēnā anō rā koutou, otirā tātou, katoa.

TE MIHI KI A STEVEN CHRISP

Kua tata tēnei te whā tau mai i te taenga mai o Steven Chrisp ki waenganui i a mātou o Te Taura Whiri i te Reo Māori nei mahi ai. Ki a mātou nei, otirā ki a huhua noa iho, ko Tīpene kē tōna ingoa kārangaranga nā reira atu i nāianei kua kore i Steven engari kua Tīpene.

I haere mai a Tīpene ki a mātou mai i te N.Z.C.E.R e mōhiotia nei ko Te Rūnanga Whakawā Mātauranga o Aotearoa, ā, i reira ia i raro i te maru o tērā tohunga, o Richard Benton e mahi ana.

Ka haere mai nei ki a mātou hei Kaitātari Kaupapa mā mātou. Ahakoa iti noa iho tōna mōhiotanga ki tēnā mahi i a ia ka tae mai nōna ka wehe atu i a mātou inā kē noa atu tōna mōhio ki ēnei momo mahi.

I tae mai a Tīpene me tōna anō reo Māori me te pōhēhē nui ōna ko te mea nui ko te kōrero kia mārāma ki te kaiwhakarongo atu, hei aha noa iho i tino arohia te tika o te takoto. Ka poto nei i a ia ēnei tau nei ki waenganui i a mātou, haere rawa ake nei kua rerekē te whakaaro, ā, me te aha anō, kua pai noa ake tōna reo i a ia ka tae mai.

He tangata ihumanea, ihupiro, ā, me kī noa atu "me oti mai ā mea rā, ā mea wā Tīpene". Eke ana ki te wā, takoto mai ana te mahi me te pai o te mahinga mai. Nāwai au i whakaaro ko te mutunga kē mai nei o te kōioio, o te kōroiroi engari kua whakaaro nei ia ki te haere ki tōna tūranga hou i Te Puna o te Mātauranga kua pupū ake anō tōna punua aroha nei i a mātou katoa ki tā mātou tangata.

Ko tāku i whakamīharo ai, ko te kaha ōna ki te tohe, ahakoa ki a wai, kia tū anō te reo Māori ki tōna tūranga i whakaaro ai mātou e tika ana. Ko tāna ake tamaiti ko te reo Māori te reo tuatahi ka kitea i tērā tana kaha taunaki, tana kaha whakapono he hua, he mana tō te reo Māori.

Kāti, Tīpene ānei noa ake tētahi paku mihi atu ki a koe mō āu mahi i mahi ai hei painga mō te reo. Haere atu rā i runga i te aroha me te mihi nui a ō hoa ka mahue i a koe ki muri nei. Hei ōna wā o te mokemoke, o te hia tohe ānei mātou e noho atu nei, ā, me tō mātou mōhio anō inā hiahia mātou kia āwhina mai, kia tautoko mai a Tīpene, kāore koe i tawhiti atu. Hei kōnā mai i roto i ngā mihi Tīpene.